

Planstrategi for Tingvoll 2016 - 2019

Felles tekstdel for samarbeidskommunene i byregionprogrammet Smøla, Halså, Tingvoll, Gjemnes, Averøy og Kristiansund.

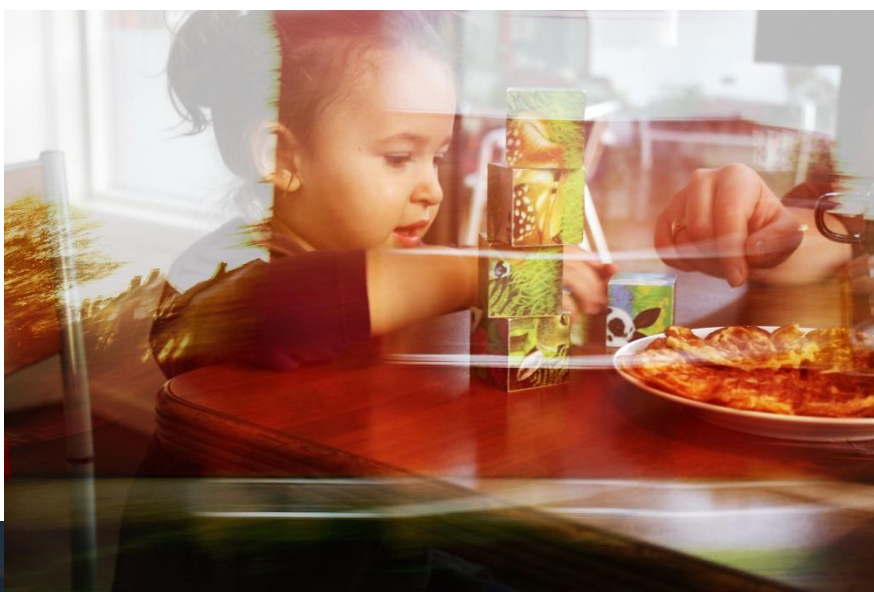

Foto: Bidrag til fotokonkurranse for ungdom i Kristiansund 2013

Vedtatt i Tingvoll kommunestyre 16. juni 2016

Innhold

1	Innledning	2
2	Utfordringsbilde for Nordmøre	3
2.1	Sentrale utviklingstrekk og viktige utfordringer	3
2.2	Tre scenarier	6
2.2.1	Scenario A: Gullkysten 2035	7
2.2.2	Scenario B: Vårsøg 2035	8
2.2.3	Scenario C: Helseeliksiren 2035	9
2.2.4	Forslag til satsinger	9
2.3	Intensjonserklæringen for 6K	10
3	Felles planrelevante satsinger	13
3.1	Felles kommunedelplan for sjøområdene	13
3.2	Areal- og transportplan m/fylkeskommunen	13
3.3	Areal- og næringsutvikling	13
3.4	Strategisk utviklingsplan, jf. scenariene og intensjonserklæringen	14
4	Kommunespesifikk del av planstrategien	15
4.1	Utfordringer i Tingvoll	15
4.2	Kommunens egne føringer	16
4.3	Evalueringsplaner	19
4.4	Prioriteringer av planoppgaver	19
5	Vedlegg	21
5.1	Nasjonale forventninger	21
5.2	Regionale delplaner	22

1 Innledning

Kommunal planstrategi er hjemlet i plan- og bygningsloven § 10-1, og skal utarbeides og vedtas senest ett år etter konstituering av nytt kommunestyre.

Hovedmålet med planstrategien er å synliggjøre hvilke planoppgaver kommunene skal prioritere i valgperioden (2016 – 2019). Dette inkluderer også evaluering av gjeldende planverk.

Planstrategien har ikke som oppgave å fastsette konkrete samfunnsmål. Det skal skje i den ordinære samfunnsplanleggingen. Planstrategien er heller ikke rettslig bindende.

Byregionprogrammet

Planstrategien skal også drøfte hvilke oppgaver kommunene er tjent med å planlegge sammen med nabokommuner og kommuner i regionen for øvrig.

Kommunene Aure (observatør), Averøy, Gjemnes, Halså, Kristiansund, Smøla og Tingvoll har siden 2014 samarbeidet om samfunnsutvikling og verdiskaping gjennom kommunaldepartementets byregionprogram. Ett av delprosjektene er utarbeidelse av felles grunnlag for de kommunale planstrategiene. Les mer om byregionprogrammet på:

<http://distriktssenteret.no/2014/03/17/kristiansund/>

Arbeidsgruppe

Dette dokumentet er utarbeidet i perioden januar – april 2016 av en arbeidsgruppe med representanter fra kommunene;

- Per Ottar Brattås, Smøla kommune
- Per Gunnar Løset, Tingvoll kommune
- Olav Inge Hoem, Gjemnes kommune
- Berit Hannasvik, Averøy kommune
- Kjetil Tore Fjalestad, Kristiansund kommune
- Åse Bergset, Halså kommune
- Johnny Loen, Møre og Romsdal fylkeskommune
- Odd-Arild Bugge, Kristiansund kommune (ansvarlig)

Hver enkelt kommune vil fylle inn eget materiale og fremme planstrategien for behandling i den enkelte kommune.

2 Utfordringsbilde for Nordmøre

2.1 Sentrale utviklingstrekk og viktige utfordringer

Omstilling og satsinger i næringslivet

I Byregionprogrammets fase 1 viser rapporten ([kan lastes ned her](#)) de viktigste drivkrefter som påvirker utviklingen i regionen; globalisering, teknologisk utvikling, etterspørsel energi og oljepris, sentralisering, tilgang til infrastruktur, kommunereform og tilgang til kompetanse. Disse driverne påvirker igjen utviklingen innen strategiske satsingsområder.

I dette arbeidet er det identifisert og foreslått fire næringsrettede satsingsområder;

- Petroleum og energi
- Havbruk og fiskeri
- Reiseliv og opplevelsesnæringer
- Handel og service

og fire næringsnøytrale satsingsområder;

- Nyskaping og omstilling
- Kompetanse
- Infrastruktur og arealutnyttelse
- Omdømme

Det skal arbeides videre med areal- og næringsutvikling i regionen gjennom byregionprogrammet.

Bærekraftige og attraktive steder

Kommunale planer og planstrategier skal understøtte arbeidet for byer og tettsteder med potensial for bedre klima- og miljøløsninger. Som oftest vil dette medvirke til bedre folkehelse, større trivsel og bedre levekår.

Bedre tilrettelegging for kollektivtrafikk, gående og syklende er ett av momentene, og tett utnyttelse av areal i nær kollektivakser og knutepunkt et annet. Fortetting og transformasjon av områder som allerede er utbygd må prioriteres foran bruk av nye arealer.

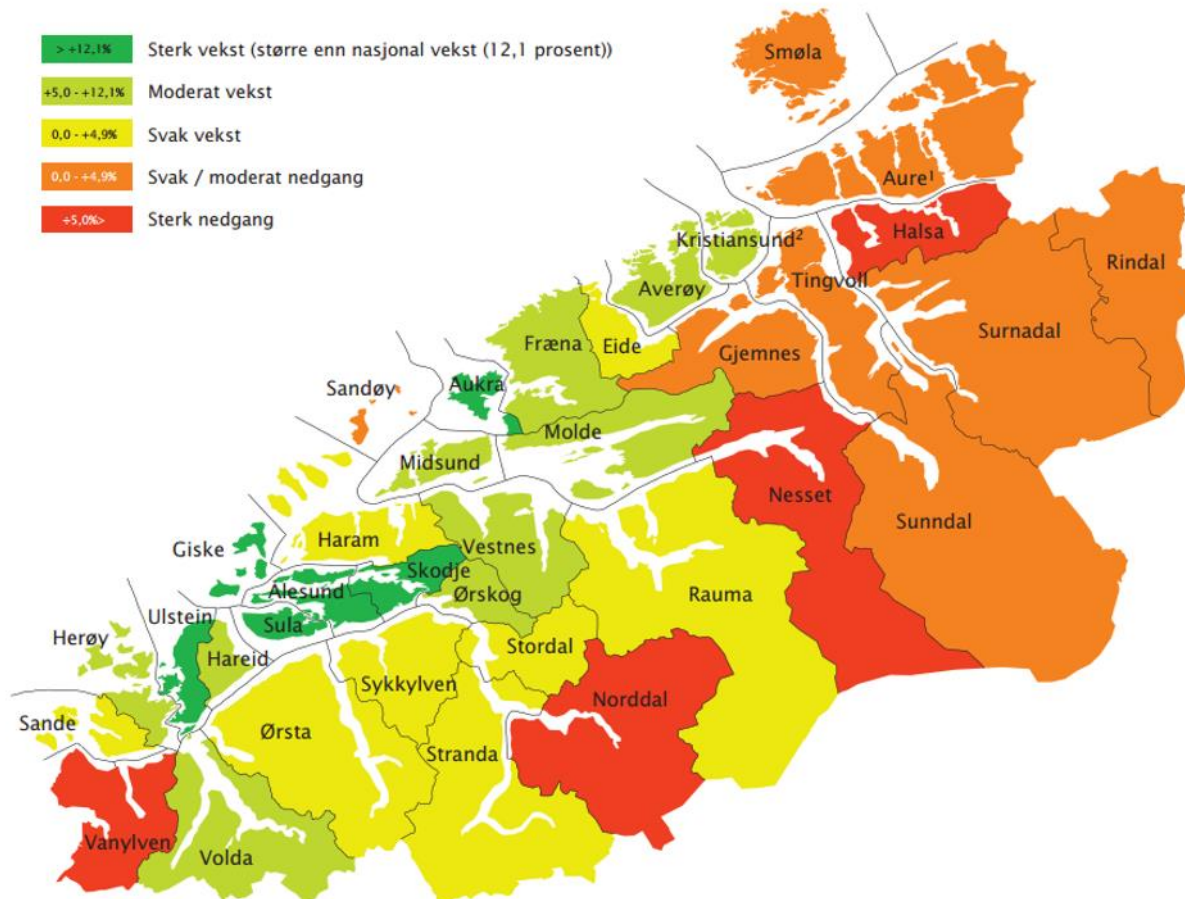
Demografi – folketallsvekst = arbeidsinnvandring

Befolkningsutvikling er en viktig indikator for regional og lokal utvikling. Ønsket om befolkningsvekst har sammenheng med flere forhold: Kommunenes inntektsgrunnlag, tilgang på arbeidskraft og lokalsamfunnets bærekraft på lang sikt. Utvikling i antall innbyggere har betydning for kommunenes planer når det gjelder omfang og kvalitet på de ulike tjenestene som skal leveres i framtiden.

Folketallsveksten de senere år i Kristiansundsregionen (og i fylket for øvrig) skyldes arbeidsinnvandring. Uten innvandring vil folketallet i regionen være ganske konstant i

årene fram til 2035 (middels nasjonal vekst). Dette har spesielt betydning for planlegging og struktur på barnehage- og skoletilbudet i kommunene.

Folketalsveksten i Møre og Romsdal siste 10 åra, 2005-2015

Møre og Romsdal 7,8 prosent
Landet 12,1 prosent

1) 1. jan 2006 blei Tustna og Aure ei kommune - Aure kommune
2) 1. jan 2008 blei Kristiansund og Frei ei kommune - Kristiansund kommune

Unges kvinner flytter og kommer sjeldent tilbake

Det er innbyggere i aldersgruppen 18 – 28 år (flest kvinner) som flytter ut (utdanning og jobb i de større byer), mens den utenlandske tilflyttingen i hovedsak er i aldersgruppen 26 – 36 år og flest menn. Hele regionen vil i årene framover få betydelige utfordringer med flere pensjonister pr yrkesaktive, i tillegg til mannsoverskudd. Det er pr i dag i underkant av 90 kvinner pr 100 menn i regionen. Denne tendensen med at de unge kvinnene i større grad enn mennene reiser ut for jobb og utdanning, ser ut til å vedvare.

Folkehelse og levekår

Folkehelsearbeid er et langsiktig og systematisk samfunnsutviklingsarbeid rettet mot hele befolkningen. Nasjonale føringer gir kommunene et ansvar i å fremme befolkningens helse og utjevne sosiale ulikheter, samt dreie utviklingen mot forebygging fremfor reparasjon.

En god oversikt over helsetilstanden og påvirkningsfaktorer i kommunene gir oss noen utviklingstrekk over folkehelse som er viktig for beslutningsgrunnlaget i kommunal planlegging.

Regional delplan for folkehelse 2014 - 2017 har følgende satsingsområder:

- Samfunnsutvikling for en god start i livet
- Helsevennlig arbeidsliv
- Samfunn som fremmer aktiv, trygg og frisk alderdom
- Trygt og helsefremmende fysisk miljø
- Inkludering og deltaking i kultur og frivillige organisasjoner
- Organisering og samhandling, et kunnskapsbasert folkehelsearbeid

Disse satsingsområdene viser at arbeidet med folkehelse og levekår må skje innenfor flere områder. Folkehelsearbeidet i kommunene sikres gjennom et godt kunnskapsgrunnlag, medvirkning og forankring. Denne prosessen må skje kontinuerlig gjennom et tverrsektorielt samarbeid, der folkehelse og levekår må være en satsing og del av en felles strategi.

Folkehelseperspektivet må vises gjennom hele livsløpet fra barn til eldre. Vi må legge til rette gode oppvekstvilkår for våre barn og unge, slik at de blir rustet til voksenlivet, og spesielt da for den psykiske helsen. Kommunene må møte utfordringer med livsstilssykdommer, komplekse hjelpebehov og flere eldre med helsefremmende og forebyggende innsats, samtidig som ulike omsorgsoppgaver må løses på andre måter enn i dag.

Bærekraftig utvikling

«En bærekraftig utvikling skal ivareta den nåværende generasjons behov uten å ødelegge mulighetene til kommende generasjoner til å tilfredsstille sine behov» (Bruntlandrapporten 1987).

All landbruks-, havbruks- og industriproduksjon har både et ressursforvaltnings- og forurensningsperspektiv i seg. Ved bærekraftig utvikling skal menneskelig forbruk ikke overskride naturens egen evne til fornyelse. Bærekraftig miljø er viktig for befolkningens helse.

Ytre Nordmøre har et potensial for produksjon av rein energi i vind og havbølger. Tilrettelegging og begunstiging av produksjon og bruk av rein energi, vil gi lavere klimagassutslipp. For Kristiansund og Nordmøre havn vil etablering av landstrøm kunne være et viktig tiltak for å redusere utslipp av eksos med bl.a. partikler og NOx-gasser. Energiøkonomisering er nyttig miljøtiltak, som godt isolerte hus, bruk av varmepumper og fjernvarmeanlegg basert på fornybare ressurser.

Transportsektoren står for en stor andel av klimagassutslippene. En overgang til mer miljøvennlige transportformer vil bedre klimaet og lokalmiljøet.

Matproduksjonen, både på land og i hav, må komme i balanse med naturressursene, og gi oss giftfrie og sunne matvarer. På Nordmøre kan dette være

landbruksforurensning til vassdrag, eller lakselus i store mengder som ødelegger både for lakseproduksjon og for bestander i lakseelvene våre.

Tidligere utslipp fra industri har skapt varige skader i Nordmørsk natur. Skipsindustri har vært en vesentlig kilde for lokal havforurensning. Store ukontrollerte olje-utslipp i kystmiljøet på Nordmøre kan være katastrofale. Derfor er oljevernberedskap svært viktig.

2.2 Tre scenarier

Prosjektet «Fremtidsanalyse for Nordmøre» er gjennomført i regi av Nordmøre Regionråd – ORKidé i januar 2016¹. Dette prosjektet er et av tiltakene som regionrådet har satt i gang for å belyse viktige spørsmål i kommunereformen. Formålet er dels å analysere hvilke trender som former Nordmøre, og dels å beskrive noen sannsynlige fremtidsbilder (scenarier) for regionen i et lengre perspektiv.

Scenarier er et verktøy for å **utforske mulighetsrommet**. I vårt tilfelle handler det om å utforske hvilke muligheter og trusler Nordmøre står overfor. Vi utvikler alltid flere scenarier, nettopp fordi samfunnsutviklingen kan ta flere veier.

Det viktigste er at scenarioene inspirerer til handling. De skal invitere oss til å utforske muligheter og inspirere til å tenke nytt og annerledes.

a Fra scenario-prosessen (foto: Petter Ingeberg)

Regionen lykkes i alle de tre scenarioene som er beskrevet. Scenarioene viser tre ulike måter regionen kan utvikle et vekstkraftig næringsliv og en kommunal sektor som tar nye grep. Scenarioene viser hvordan Nordmøre kan ta nye posisjoner ved å gripe tak i kompetanseområder, teknologi og muligheter som regionen har i dag.

Med utgangspunkt i drivkrefter vi ser, hvordan ser Nordmøre ut i 2035, og hvilke konsekvenser har fremtidsbildene for regionens utvikling?

Tunge **megatrender** endrer verden og Nordmøre. De fire globale tungvektene er klimautfordringene, demografiske endringer, nye økonomiske stormakter og

¹ Scenariene kan leses på orkideportalen.no

sentralisering. Digitaliseringen av samfunnet er bare i startgropen, og vi er alle blitt online i løpet av en generasjon.

2.2.1 Scenario A: Gullkysten 2035

Dette er fortellingen om hvordan Nordmøre transformerte oljekompetansen - og skapte et næringsliv med utgangspunkt i denne kompetanse og teknologi og prosessindustrien i regionen. Nye samarbeid og relasjoner fra Søre Sunnmøre med verftsindustrien, og helt til Trondheim med høykompetansemiljøer og NTNUs havforskningsvirksomhet, skapte en «gullkyst» for utvikling av **havrommet**.

Nordmøres strategiske plassering og kompetanse fra oljeservice, havbruk, undervanns-installasjoner og prosessindustri gjorde regionen til et kunnskapsnav på denne gullkysten. Kristiansund har utviklet en urban og internasjonal kultur med et kulturliv som hele Nordmørsregionen aktivt benytter seg av.

b (Foto: Stranda Prolog)

Det at Nordmøre har klart å holde en høy innovasjonstakt i næringslivet i regionen, har vært avgjørende for at det hele tiden kommer nye anvendelser av havrommet. Etterutdanning og bedriftsskifte er så hyppig her at vi studeres av andre.

Vi etablerte et **innovasjonshus** der man bl.a. tilbød næringslivet i regionen gründere som samhandlet med innovasjonsavdelinger i store virksomheter.

Mat fra havets ressurser har alltid vært viktig på Nordmøre. Teknologi og kompetanse fra petroindustrien var også viktig for å bygge opp en havnæring som utnyttet alger til fôr for dyr og mat for mennesker.

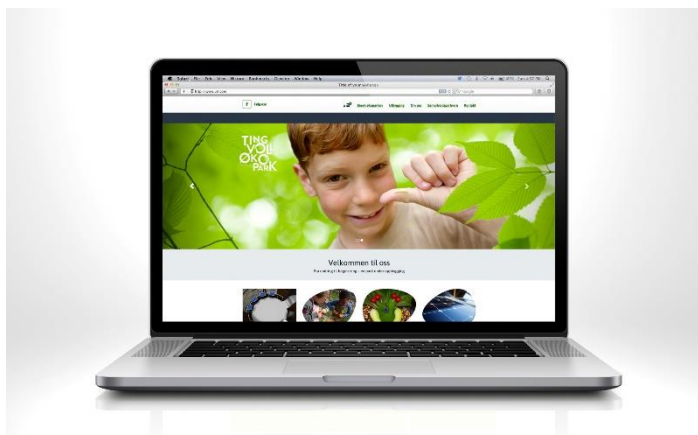
Tiltak og muligheter

- Utvikle en klynge for havrommet sammen med bedrifter som tør å ta spranget.
- Sørge blant annet for at Nordmøre blir det foretrukne testområdet for havforskning (havlab).
- Pleie forhold til NTNU og utnytte at dette universitet nå er til stede i Møre og Romsdal.
- Øke omskolering og tilbud om utdanningsmuligheter.
- Pleie lokal kompetanse og nyttiggjøre kunnskaps- og naturressurser som er i regionen (blant annet biomasse).
- Samhandling mellom det offentlige, private aktører og forskningsmiljøer for å skape nye eksportnæringer basert på dagens kompetanse.

2.2.2 Scenario B: Vårsøg 2035

Dette er fortellingen om hvordan Nordmøre ble klimanøytralt og fikk folketallsvekst etter satsning på grønn omstilling. Man bygget videre på Nordmøre som energiregion og skapte et desentralisert energiforsyningssystem. For å oppnå klimanøytralitet var det viktig å omstille landbruket og i dag er alle gårder på Nordmøre økobruk.

I stedet for sentralisering i Kristiansundsområdet, har det vokst frem en mikrourbanitet med økobyer rundt tettstedene på Nordmøre. Disse økobyene utnytter ressursgrunnlaget på stedet. Økobyene produserer den energien de selv bruker, og de er selvforsynte med grønnsaker og meieriprodukter fra lokale produsenter.

c (foto: Eggedosis)

Etter klimaavtalen i Paris i 2015, satte regjeringen i gang en storstilt satsning på forskning og næringsutvikling innen fornybar energi. Nordmøre ble en av regjeringens fem pilotregioner. Det var særlig tre faktorer som spilte inn for at Nordmøre ble valgt:

- 1) Tingvoll kommune hadde i mange år bygd et brand som økokommune.
- 2) Prosessindustrien på Sunndal var et foregangsverk og man ønsket å videreutvikle fremtidens prosessindustri i Midt-Norge.
- 3) Regionen hadde mye kompetanse fra oljesektoren som ikke var sysselsatt siden regionen var hardt rammet av nedgangen innen olje.

Trusselen om fremtidige klimaendringer førte til et fornyet oppmerksomhet på matsikkerhet og på viktigheten av å dyrke mat i Norge, og å bidra til økologisk og bærekraftig matproduksjon globalt. Det handlet også om å utvikle nye teknologier som muliggjør å utnytte matjord som er forringet av klimaødeleggelser.

Tiltak og muligheter

- Økologi som strategi / satsningsområde i regionrådet
- Nordmøre tar en ledende rolle i å dele forskning på bærekraftige løsninger
- Styrking og fornyelse av grønne næringer – landbruk, skogbruk, kortreist mat, naturressursene på land og i hav.
- Utvide et nasjonalt økologisk landbruk gjennom senter på Tingvoll.
- Utrede og utnytte muligheter i delingsøkonomien.
- Utvikle grønne skatter/avgifter og reguleringer for kollektive løsninger.
- Gjøre Nordmøre til nasjonalt satsingsområde for Norges nye om å redusere CO2-utslipp, og slik utløse EU-midler og statlige midler.
- Legge til rette for "grønne" kompetansearbeidsplasser, FoU, gründervirksomhet m.m.

- Tesla-EL-fergene blir en del av samferdselsløsningene.

2.2.3 Scenario C: Helseeliksiren 2035

Dette er historien om hvordan Nordmøre ble en ledende helseregion i Norge. Drivkraften i denne utviklingen var kommunene som omorganiserte hele helsetilbudet og ble en pådriver for innovasjon sammen med privat og frivillig sektor. Da spesialiseringen i helsevesenet førte til omstillinger i den nasjonale organiseringen av helsevesenet, var Nordmøre posisjonert til å utvikle morgendagens helseløsninger bygget på prinsippet om å gi best mulig livskvalitet til innbyggerne. Helse, kultur og teknologi kom sammen og startet et nytt næringseventyr på Nordmøre.

Nordmøre var tidlig på banen med lokal kompetanse på helseinnovasjon og velferdsteknologi. Regionen dro fordeler av det nye finansieringssystemet i helsesektoren, samtidig som satsingen ga grunnlag for en stor kompetansevekst innen IKT og helse, og grobunn for en rekke små og spesialiserte bedrifter på det samme området. Dette bidro igjen til å løfte utdanningsnivået på Nordmøre, og ga grobunn for vekst og utvikling i andre sektorer. Ut over 2030-tallet begynte man også å se tydelig positiv effekt på levekårsstatistikken. Samlet sett gjorde satsingen på helseinnovasjon Nordmøre til en sterk og vekstkraftig region, kjent for innovasjon og utvikling.

Nordmøre har blitt svært attraktiv for innovative teknologi- og helsebedrifter fordi kommunene er proaktive og bidrar til samhandling med de private aktørene. Summen av dette er en boom for helseteknologi og dette igjen har bidratt til å opprettholde en desentralisert bosetning i regionen. Samtidig vokser sentraene i kommunen fordi bedriftene etablerer seg lokalt.

Tiltak og muligheter

- Kommunene må samle seg om et felles mål og få nasjonal støtte.
- Kommunene må være villig til å samle ressursene til ny helsesatsing
- Akseptere sykehusvedtaket og engasjere oss i utviklingen av det nye sykehuset på Hjelset
- Stor kommunal satsning på bruk av helseteknologi og IKT.
- Utvikle næringssamarbeid mellom det offentlige og private aktører
- Sterkere samarbeid og arbeidsdeling mellom offentlig, privat og frivillig sektor
- Styrke utdanningstilbudet og importere arbeidskraft for å skape flere arbeidsplasser relatert til helsetjenester, både i det offentlige og i det private.

2.2.4 Forslag til satsinger

Forslag til satsinger, inspirert av scenariene, utarbeidet på workshopen 8.1 2016:

- Bygge **tørrdokk** for å reparere og vedlikeholde skip og rigger relatert til olje, samt båter i forbindelse med økt oppdrettsvirksomhet.
- Bygge et **lakseslakteri** i regionen for å øke verdiskapingen i regionen og for å kunne videreforedle laks.
- "Fra Bunn til Munn" – **videreforedling av marin biomasse** i regionen. Nordmøre har ressursene og transportåren (havet) og den nødvendige kompetansen fra

prosessindustrien. Det er et stort og økende proteinbehov i verden. Markedet vokser og er differensiert. Det er rom også for nisjer som Omega 3-kosmetikk.

- Etablere **Nordmørshuset** - en fysisk møteplass for kultur og næringsaktivitet i Kristiansund som genererer aktivitet og verdi for hele regionen. Opera- og kulturhus spiller på lag med ny stor bankettsal og relaterte funksjoner.
- **Innovasjonshus** - etablere et utviklingsmiljø for utviklingsaktører i privat næringsliv og offentlig forvaltning, gründere, forskningsmiljøer m.fl.
- Satsning på opplevelser gjennom natur og kultur, etablere en kompetansekllynge innen **kulturnæringer**.
- **Helseinnovasjon** Nordmøre - utvikle et helsetilbud som er mer kostnadseffektivt, og som gir effekter for resten av Norge, og som kan være modell for resten av Norge. Satsningen skal bidra til å selge helsekompetanse. Helse relatert IKT er sentralt i oppbygging og gjennomføring.
- EDOY International Sea lab (EIS) - Satsning for å utvikle forskning og utvikling innen **biomarin næring, energiproduksjon og maritim teknologi**

2.3 Intensjonserklæringen for 6K

Høsten 2015 og våren 2016 har svært mye av kommunenes utviklingskapasitet vært bundet opp til kommunereformarbeid. 29. februar 2016 signerte 6 av byregionkommunene (Aure, Halså, Tingvoll, Gjemnes, Averøy og Kristiansund) en intensjonserklæring som viser innhold og retning til en eventuell sammenslått kommune. Smøla valgte å stå utenfor, men deltok i forhandlingene helt fram mot signeringen, og deltar i byregionprogrammet. I intensjonserklæringen ([kan lastes ned her](#)) ligger et avsnitt om samfunnsutvikling. Dette er den tydeligste og mest forpliktende felleserklæring om satsingsområder og retning for samfunnsutvikling i regionen vi har:

3.4. Samfunnsutvikling

Den nye kommunen vil ha bedre kapasitet og kompetanse til å ivareta kommunens rolle som samfunnsutvikler. Kristiansund er et naturlig kommunesenter. Den nye kommunen vil i stor grad kunne håndtere oppgavene selv og har i mindre grad behov for interkommunale tjenestesamarbeid. Kommunen får en variert næringsstruktur med arbeidsplasser i både basis-, besøk- og regionale næringer, samt noen arbeidsplasser i vekstbransjer. Avstandsulempen som følge av en større kommune skal reduseres med bedre samferdsels- og kollektivløsninger, gode elektroniske tjenester og tiltak for å styrke lokal utvikling. Konesjonsloven er et viktig verktøy for å beholde bosetting og et aktivt landbruk i distriktene.

Konkrete satsingsområder de nærmeste årene:

Samferdsel

Samferdsel er en svært viktig forutsetning for å styrke næringsutvikling og for å binde sammen den nye kommunen i en felles bo- og arbeidsmarkedsregion.

- Halsafjordprosjektet E39 vurderes som det viktigste samferdselsprosjektet for Nordmøres videre utvikling fremover, og den nye kommunen krever at staten garanterer for finansiering og realisering av dette sambandet innen 2025, fortrinnsvis som nasjonal pilot.
- Et annet hovedmål er forbedring av etablerte transportsamband. Konkret vil dagens kommuner og den nye kommunen arbeide for et døgnåpent fergetilbud med forbedret frekvens over Talgsjøen, og at Staten gir Atlanterhavstunnelen AS et tilskudd som er stort nok til å dekke nedbetaling av selskapets gjeld, tilbakebetaling av selskapets aksjekapital samt gir rom for å tilbakebetale tilskudd ytt av Averøy og Kristiansund kommune. Gjennom dette bør selskapet kunne avvikles til den nye kommunen står klar i 2020. Det er også viktig for den nye kommunen at strekningene Astad- Hjelset og Høgset-Eide blir utbedret.
- I tillegg til Halsafjordprosjektet skal den nye kommunen være pådriver for nye samband som gjør det mulig å utnytte den strategiske plasseringen på en kyst i utvikling. På kort sikt skal kommunene arbeide for fergeforbindelse Kjørsvikbugen – Laksåvika. På lengre sikt må også fastlandsforbindelse over Talgsjøen realiseres.
- Den nye kommunen vil løfte fram gode kollektivløsninger for å bli et mer integrert bo- og arbeidsmarked, styrke felles identitet og redusere avstandsulemper.
- Kommunene som går sammen skal arbeide for å etablere en fullgod digital infrastruktur i hele den nye kommunen. Dette er viktig både for kommunens tjenester til innbyggerne og for å legge til rette for etablering av næringsliv.

Innovasjon og kompetanse

- Den nye kommunen ønsker å følge opp utviklingsmulighetene beskrevet i fremtids-analysen for Nordmøre gjennom å etablere et strategisk utviklingsteam. Teamet skal forberede og styrke kommunens rolle som samfunnsutvikler slik at den nye kommunen griper mulighetene i regionen. Fylkesmannen søkes om prosjektskjønnsmidler til tiltaket.
- Den nye kommunen ønsker å etablere et regionalt senter for helseinnovasjon og samhandling, i tråd med prinsippene beskrevet i forprosjektet for dette. Dagens kommuner skal samarbeide om utviklingen av senteret fram til den nye kommunen står klar i 2020.
- Den nye kommunen har som målsetting å utvikle et kompetansesenter på grønn energi og fremtidige energiløsninger. Kommunen skal utvikles til en økokommune, og en nasjonal spydspiss for det grønne skiftet.
- Den nye kommunen ønsker å etablere et slagkraftig høyskole- og universitetstilbud med blant annet et framtidsrettet fokus på grønn vekst, kultur, marine næringer, olje/subseaservice, målrettede FOU-tiltak, tjenstedesign og tjenesteinnovasjon.

- Videreutvikling av kulturbaserte næringer er et viktig satsningsområde. Nytt opera- og kulturhus må inngå som en integrert del av en felles satsing på kultur og opplevelse i hele kommunen.
- Kommunen skal arbeide for å legge til rette for et flerkulturelt samfunn, der internasjonalisering og nærhet til verden rundt oss bidrar til innovasjon og kulturell utvikling.

Oppsummert; føringer for kommunenes planlegging

Intensjonserklæringen kan og bør, uavhengig om det blir kommunesammenslåinger eller ikke, føre med seg felles satsinger gjennom felles tiltak og planarbeid i regionen. Aktuelle tema for slikt samarbeid ut fra erklæringen;

- Samlet areal- og transportplanlegging for å redusere avstandsulemper og utløse verdiskaping, i form av infrastrukturbygging, kapasitetsutviding, teknologiutvikling og informasjonsarbeid gjennom elektroniske kommunikasjons- og samarbeidsløsninger
- Etablering av strategisk utviklingsteam
- Etablere regionalt senter for helseinnovasjon
- Videreutvikle økokommunearbeidet fra Tingvoll til hele regionen
- Videreutvikle høyskoletilbudet.

3 Felles planrelevante satsinger

For regionen er det viktig å sette i verk tiltak for å stoppe den stigende arbeidsledigheten. Å starte en videre planlegging rundt de tre scenariene *Gullkysten*, *Vårsøg* og *Helseeliksiren* bør skje gjennom en felles satsing mellom kommunene, næringslivet og kompetanseinstitusjonene. I dette arbeidet er det også viktig å bygge på de positive sidene i den eksisterende næringsstrukturen, men også erkjenne utfordringen med at lokalt/privat næringsliv i regionen er mannsdominert. I planleggingen av fremtidens næringsliv må man tenke strategisk på hvordan man jevner ut dette.

Det er en tendens til at unge menn i regionen i større grad tar yrkesfaglig utdanning/fagbrev enn de unge kvinnene, som gjerne tar utdanning på universitet eller høyskoler. Som nevnt tidligere, kommer disse i mindre grad tilbake til regionen. Dette mønsteret forsterker utviklingen mot et samfunn med en aldrende befolkning, med mannsoverskudd og stagnasjon.

For hele regionen vil det i årene framover være viktig å skape nye arbeidsplasser, og at man i omstillingsprosesser skaper et næringsliv som appellerer til begge kjønn. Samtidig må man jobbe for å få utdanningsinstitusjoner til å tilby utdanninger som retter seg inn mot de "nye" næringene i regionen, bl a det grønne og blå skiftet.

3.1 Felles kommunedelplan for sjøområdene

Dette planarbeidet er snart fullført, og vil gi en sammenhengende og forutsigbar arealforvaltning for sjøområdene for hele Nordmøre. Planarbeidet er organisert som et prosjekt, styrt av regionrådets arbeidsutvalg, og drevet av egen prosjektleder ansatt i Tingvoll kommune, som er vertskommune. Planen omfatter ikke landarealer.

3.2 Areal- og transportplan m/fylkeskommunen

Møre og Romsdal fylkeskommune fremmer et forslag om å utarbeide regionale delplaner for samordnet areal- og transportplanlegging for byregionene. Dette kan være gode grep, men det må i tilfelle skje samordnet med bypakkearbeidet i byregionene, og sammen med regional stat.

3.3 Areal- og næringsutvikling

Det er dokumentert behov for en kraftig, samlet og koordinert satsing på næringsutvikling i regionen. I dette ligger både kompetanseløft, koordinerte prioriteringer mellom kommuner, bedrifter og kompetanseinstitusjoner, infrastruktur og arealtilrettelegging.

Næringslivet har vist vei gjennom å samle sine interesser i en ny næringsforening. Kommunene må både styrke sitt arbeid der kommunene har et særlig ansvar for utbygging av infrastruktur og tilrettelegging av riktige arealer for næringsutvikling, samt delta i partnerskap med andre aktører og interessenter.

I et eget delprosjekt i byregionprogrammet skal det jobbes videre med areal- og infrastrukturtiltak. Det er ikke sikkert at det trengs egen plan for dette, like gjerne kan

nødvendige plantiltak innarbeides i de enkelte kommunenes kommune- og reguleringsplaner.

Revidering av klima og miljøplan bør være interkommunal for kommunene i byregionprogrammet.

3.4 Strategisk utviklingsplan, jf. scenariene og intensjonserklæringen

I intensjonserklæringen for ny kommune (6K) står det;

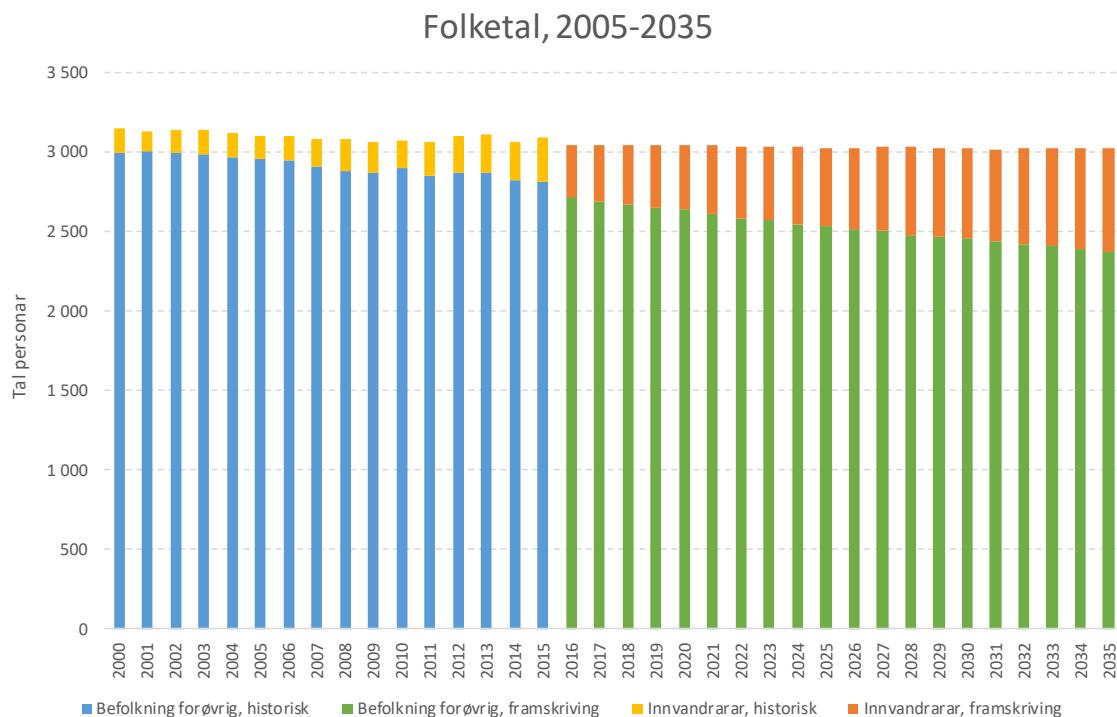
«Den nye kommunen ønsker å følge opp utviklingsmulighetene beskrevet i fremtids-analysen for Nordmøre gjennom å etablere et **strategisk utviklingsteam**. Teamet skal forberede og styrke kommunens rolle som samfunnsutvikler slik at den nye kommunen griper mulighetene i regionen.»

Det bør jobbes videre med tanken om å utvikle en strategisk utviklingsplan for regionen. Denne kan ha som siktemål og koordinere kreftene til alle relevante aktører slik at regionen snakker med én tydelig stemme.

4 Kommunespesifikk del av planstrategien

4.1 Utfordringer i Tingvoll

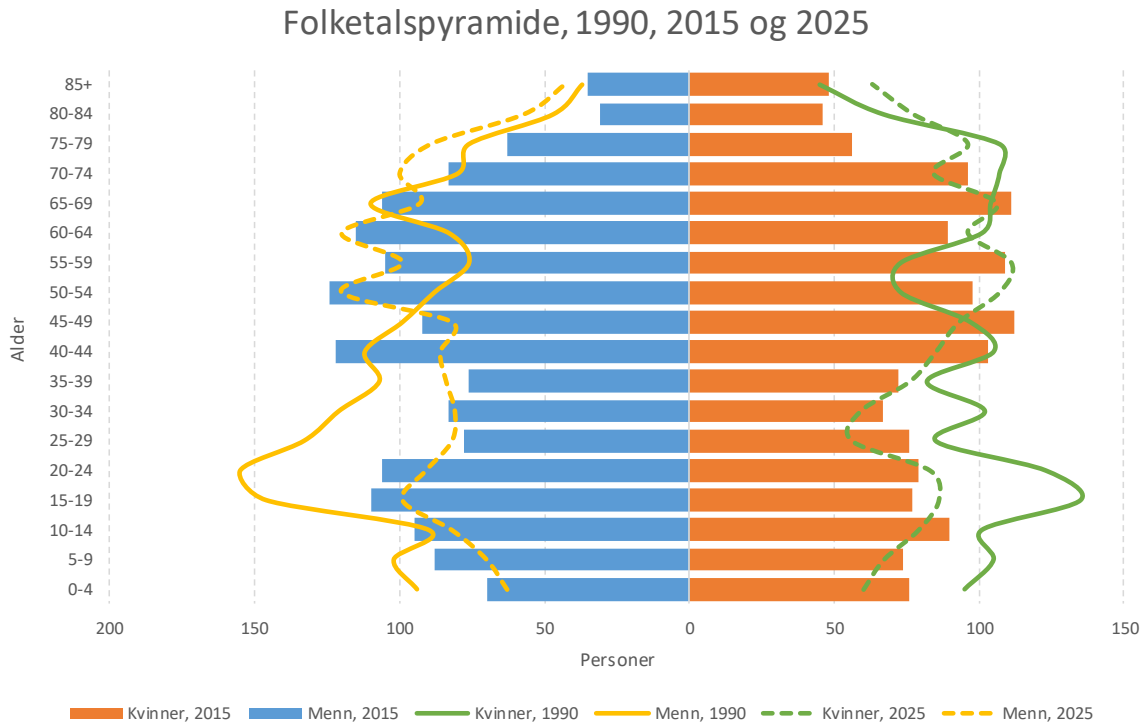
Folketallet holder seg forholdsvis stabilt og var det samme i 2005 og 2015, men en framskriving viser en betydelig nedgang uten jevnt økende innvandring.

Tabell: Folketallsutvikling i Tingvoll. Middels nasjonal vekst er brukt til framskriving .

Kilde: MR fylkeskommune, SSB

Et element som påvirker utviklingen av kommunenes innbyggertall er asylsøkere som får opphold i Norge. Når disse bor på asylmottaket i Tingvoll og får opphold blir de ført som innbyggere i Tingvoll, og når de får bostedskommune så flytter de og blir innbyggere i den nye kommunen. Pr i dag er det 49 personer som har opphold i Norge men som bor på mottaket her i Tingvoll, og dette tallet endrer seg løpende.

Tabell: Alderssammensetning av befolkningen i Tingvoll, menn og kvinner i 1990, 2015 og 2025. Kilde: MR fylkeskommune, SSB

Andelen eldre i befolkningen vil øke betydelig. Forhold mellom antallet i yrkesaktiv alder (20-66) og eldre over 67 år endrer seg fra ca 2,8 i 2015 til ca 1,75 i 2040. Antall over 80 år vil øke fra ca 6 % av befolkningen i 2015 til ca 11% i 2040. Den «produserende» andelen av befolkningen blir dermed relativt sett mindre, mens andelen som har krav på kommunale tjenester innenfor helse og omsorg øker.

Den yngste delen av befolkningen i skolepliktig alder blir mindre og utbygging av barnehage og skoler er mindre aktuelle.

Relevant statistikk for kommunen kan finnes på **Møre og Romsdal fylkeskommune – kommunestatistikk for Tingvoll**

4.2 Kommunens egne føringer

Kommuneplana, samfunns- og arealdel, gir føringer for kommunal planlegging og trekker opp de viktige linjene for samfunnsutviklingen de nærmeste åra.

Kommunen har noen gjennomgående perspektiver som skal gjenspeiles i kommunale planer.

Gjennomgående perspektiver:

**- Økokommunen Tingvoll -
- Utviklingsorientert , inkludert samarbeid med frivillig sektor -**

**Jobbe for økt
folketall og ei jevn
kjønnsfordeling i
kommunen**

**Tilby tilstrekkelige
og virkningsfulle
kommunale
tjenester med god
kvalitet**

**Være en
foretrukken
kommune for
ungdom**

**Være en utvikler
og sam-
arbeidspartner for
regional
integrasjon**

Tingvolls visjon er "Økokommunen – bedre løsninger for mennesker og miljø". Tingvoll er og skal være kjent som Norges fremste økokommune. Når man snakker om Tingvoll skal man tenke på nærhet, trygghet, bærekraftighet. En konkretisering av denne visjonen ligger i "Økokommuneerklæringa", som kommunestyret sluttet seg til i 1990 og har gjentatt i hver kommuneplanrevisjon siden. Erklæringa er som følger:

- Økologiske mål inn i kommuneplanleggingen
- I den kommunale saksbehandlingen skal eventuelle miljøkonsekvenser utredes
- Mobilisere befolkningen til å bruke lokale kunnskaper og naturressurser for å skape en bærekraftig utvikling
- Vern og bruk av det lokale natur- og kulturgrunnlaget
- Gi lokale bidrag til løsning av globale miljøproblemer
- Løse lokale miljøvernutfordringer
- Sterk vekt på lokal styring og engasjement

Boligkapasitet og boligstruktur

I alle kretser er det tilgjengelige ledige regulerte boligtomter, totalt ca 180 tomter. Sett i forhold til forventet folketallsutvikling er det ikke behov for større utbygginger av boliger. Alderssammensetningen i befolkningen gjør at behov for tilrettelagte boliger kan øke fram mot 2040. Nye boliger skal være bygd som tilgjengelige boenheter eller universelt utformet, og over tid vil en større del av boligmassen være tilpasset alle typer brukere i større grad, og flere kan bo hjemme lengre. Kommunen må øke den sosiale boligbyggingen m.a. for flyktninger og PU, noe som er lagt inn i økonomiplanen.

Barnehager og skoler

Framskrivning av elevtallet tilsier ikke behov for utbygging av nye barnehager eller skoler i planperioden.

Helseinstitusjoner

Økende andel eldre øker behovet for tilpassede tjenester til eldre. Stadig mer av tjenestene til eldre vil være hjemmebasert. Aktivitet, mestring og velferdsteknologi vil prege tjenestene framover. Vi har god dekningsgrad av omsorgsboliger, og vurderer at vi har nok institusjonskapasitet for de neste 10 årene.

Folkehelse

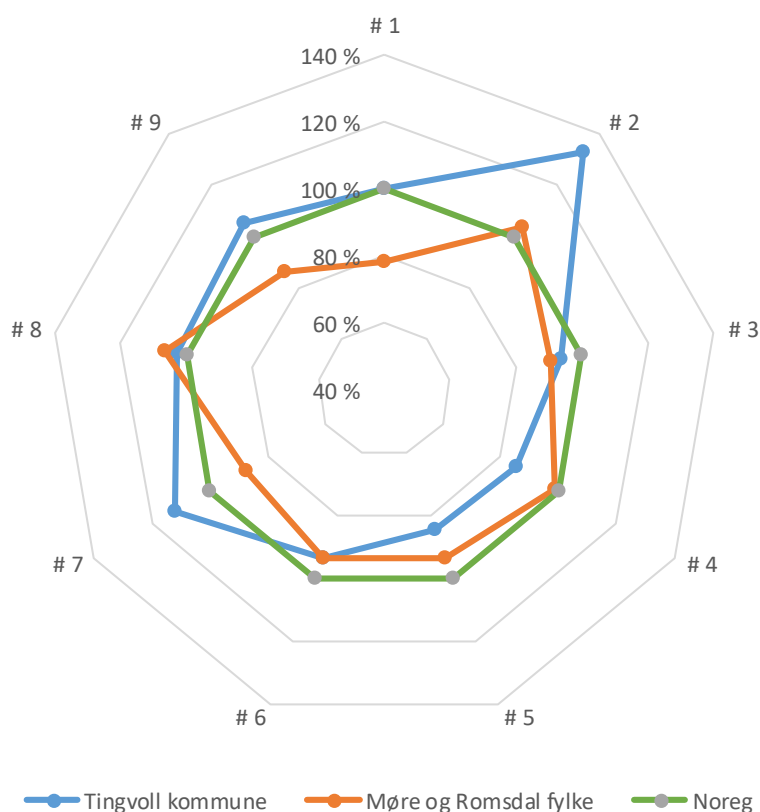
Oversikten etter folkehelseloven § 5 skal inngå som grunnlag for arbeidet med kommunens planstrategi. En drøfting av kommunens folkehelseutfordringer bør inngå i strategien, jf. plan- og bygningsloven § 10-1.

Folkehelseinstituttet utarbeider folkehelseprofil for kommunene i Norge-

[folkehelseprofil 2016 for Tingvoll](#)

Møre og Romsdal fylkeskommune har i sin kommunestatistikk gjort et utvalg som viser noen indikatorer på folkehelsetilstanden i Tingvoll

Utvalgte folkehelseindikatorar

Indikator	Forklaring
# 1	Brukere av spesialisthelsetjenesten med KOLS per 1000 innbyggere, standardisert, 2011-2013
# 2	Brukere av spesialisthelsetjenesten med Personskade per 1000 innbyggere, standardisert, 2011-2013
# 3	Utbredelse av type-2 diabetes målt ved bruk av legemiddel i aldersgruppa 45-74år, 2011-2013

# 4	Nye tilfeller av kreft per 100.000 innbyggere, 2003-2012
# 5	Brukere av spesialisthelsetjenesten med hjerte- og karsykdommer per 1000 innbyggere, standardisert, 2011-2013
# 6	Utbredelse av psykiske lidelser målt ved bruk av legemiddel i aldersgruppa 0-74år, 2011-2013
# 7	Andel uføretrygda under 45 år, 2011-2013
# 8	Andel av befolkninga med grunnskule som høyeste utdanning, 2013
# 9	Andel innbyggere i lavinntektshusholdninger (60 prosent eller lågare enn medianen i EU), 2012

Talla tilsier ikke at folkehelsestanden skiller seg vesentlig fra landsgjennomsnittet. Fire av indikatorene kommer bedre ut enn landsgjennomsnittet, fire er dårligere mens en er lik. Brukere av spesialisthelsetjenesten med personskade, andel uføretrygda under 45 år, del av befolkninga med grunnskule som høyeste utdanning og andel innbyggere i lavinntektshusholdninger kommer dårligere ut.

Det er en klar sammenheng mellom utdanningsgrad og levealder. Gode faglige ferdigheter i grunnskolen øker sjansen for at eleven klarer å gjennomføre videregående skole. Arbeidet med å redusere frafall i videregående skole starter i grunnskolen.

Vi vil ikke utarbeide en egen folkehelseplan men gjøre folkehelse til tema i alle kommunale planer framover.

Helhetlig risiko- og sårbarhetsanalyse (ROS)

Som grunnlag for kommunens beredskapsplikt skal det gjennomføres en helhetlig ROS-analyse (Risiko og sårbarhet). ROS-analyse kan utføres grunnleggende for planlegging generelt, i den forstand at avgrensninger og muligheter blir synliggjort samlet. Resultatet av ROS-analysen påvirker derfor prioriteringer både av samfunnsmessig og arealmessig karakter. Det er ellers et spesifikt krav om ROS-analyse til alle arealplaner. Tingvoll kommune skal i løpet av 2016 ha på plass «Helhetlig ROS».

Næringsutvikling

I tillegg til å benytte det felles arbeidsmarkedet i distriktet vil det være en prioritert oppgave å legge til rette for utvikling av arbeidsplasser i kommunen.

4.3 Evaluering av gjeldende planer

Oversikt over gjeldende planer og vurdering av planbehovet er vedlegg til planstrategien.

4.4 Prioriteringer av planoppgaver

Iverksetting av planleggingsoppgaver krever ressurser og må håndteres innenfor rammene for de ansvarlige avdelingene

Kommunedelplaner skal behandles etter reglene i plan- og bygningsloven og er mer omfattende enn temaplaner som kan behandles i en enklere prosess, men slik at medvirkningen ivaertas på en god måte.

Prioriteringsliste for planer som skal rulleres eller nye planer i perioden 2016-2019:

Plannavn	Ny plan/ rullering	Ansv.	2016	2017	2018	2019
Handlingsplan/budsjett	rullering					
Kommunedelplaner						
Idrett og fysisk aktivitet	rullering	FK				
Kulturminner- og miljøer	ny	FK				
Hovedplan for vannmiljø	ny	NPT				
Boligsosial handlingsplan	rullering	RM				
Temaplaner						
Helse- og omsorgsplan	rullering	BRH				
Trafikksikkerhetsplan	rullering	NPT				
Ruspolitisk plan	rullering	FK				
Smittevernplan	rullering	BRH				
Forvaltning hjortevilt	rullering	NPT				
Landbruksplan	rullering	NPT				
Strategisk bibliotekplan	rullering	FK				
Beredskapsplan	ny	RM				
Kommunale veger	ny	NPT				
Småskole og barnehage	ny	OV				
Innvandring og integr.	ny	RM				
Kompetanseplan	ny	PA				
Finansreglement	rullering	RM				
Arkivplan	rullering	RM				
Interkommunale planer						
Sjøområdeplan	ny	RM				
Energi og klimaplan	rullering	NPT				
Næringsplan	rullering	NPT				
Plan for areal- og transp.	ny	NPT				
Strategisk utviklingsplan	ny	RM				

5 Vedlegg

5.1 Nasjonale forventninger

I tillegg til byregionprogrammet, har staten gjennom Kongelig resolusjon 12. juni 2015 nedfelt "Nasjonale forventninger til regional og kommunal planlegging". Dette dokumentet inngår i det rullerende plansystemet og er hjemlet i plan- og bygningsloven § 6-1, og markerer på mange måter starten på arbeidet med kommunale planstrategier. Regjeringen har tre hovedsatsinger som den mener er nødvendig for kommuner og regioner å følge opp:

Gode og effektive planprosesser

Regjeringen har gjennom forskjellige endringer i lov og forskrift vært tydelig på at tidsbruken i prosesser skal ned, men at viktige samfunnsinteresser blir ivaretatt/sikret. Det kommunale selvstyret skal utvides, og det blir lagt et større ansvar på kommunene for å sikre viktige interesser. Det betyr større fokus på tidlig medvirkning og tidlige avklaringer, bl a gjennom overordna planverk og i regional planforum. Regjeringen forutsetter at det blir satt av tilstrekkelig ressurser til planbehandling – til forutsagte prosesser i kommunen og til å oppdatere planverket.

Videre er det forventning om at arbeidet med de kommunale planstrategiene blir sett i sammenheng med kommunereformen. Uavhengig av hva resultatet av reformen blir, vil samarbeidet med nabokommuner om planstrategiprosessen svare på denne utfordringen.

Bærekraftig areal- og samfunnsutvikling

Forventingsområdet har nær sammenheng med internasjonale klimamål og det grønne skiftet. Transportsektoren står for en vesentlig del av klimagassutslippene, og det er tatt til orde for å bruke sterkere virkemidler enn tidligere for å effektivisere sektoren, blant annet gjennom mer målretta lokalisering av boligområder, arbeidsplasser og transport-årer. I tillegg må det både forebygges og det må tas større hensyn til virkningene av klimaendringene. Analyser av sårbarhet og risiko må legges til grunn.

I dette bildet må det legges til rette areal for utvikling av ny og eksisterende næringsvirksomhet, både på land og sjø, innen dette også landbruk og havbruk. Mer samordna arealplanlegging skal også medvirke til å sikre natur-, kultur-, landskaps- og landbruksverdier, samt areal til rekreasjon og friluftsliv.

Attraktive og klimavennlige byer og tettsteder

I de største byene medfører sterk vekst til press på areal og infrastruktur. Samtidig legger veksten til rette for at nye klimavennlige løsninger kan utvikles og implementeres i de samme områdene. Dermed må også dette forventningsområdet i stor/større grad ses i sammenheng med internasjonale klimamål. Byer og tettsteder på alle nivå har potensiale for bedre klima- og miljøløsninger, og som oftest vil dette medvirke positivt til bedre folkehelse, større trivsel og bedre levekår.

Bedre tilrettelegging for kollektivtrafikk, gående og syklende er ett av momentene, og tett utnyttelse av areal i nærheten til kollektivakser og knutepunkt ett annet. Fortetting og transformasjon av områder som allerede er utbygd må prioriteres foran å legge beslag på nye areal.

Regjeringen legger vekt på godt samarbeid mellom offentlige og private aktører om sentrumsutvikling, og vil selv følge opp de største byene med forpliktende utviklingsavtaler eller bymiljøavtaler.

Nasjonale mål – vann og helse

«Nasjonale mål - vann og helse» ble vedtatt av Regjeringen 22. mai 2014. I dette dokumentet er det angitt en rekke målsettinger som angår vannforsyning og avløpshåndtering. Disse målene er et resultat av WHO's Protokoll for vann og helse. Protokollen forplikter nasjonale myndigheter til å utarbeide nasjonale mål og påse at de fastsatte målene oppfylles. Målene vil ha betydning både for vannverkene og for offentlig forvaltning som skal følge dem opp. Dette er de første internasjonale målene i sitt slag. De er vedtatt for å oppnå en tilstrekkelig forsyning av rent drikkevann og tilfredsstillende sanitære forhold for alle. I tillegg skal det være en effektiv beskyttelse av vannkilder som brukes til drikkevann.

Videre forventer regjeringen at det settes mål for kommunalt tilsyn/kontroll med funksjon og utslipp fra separate avløpsanlegg i drikkevannskilders nedbørsfelt, at det settes mål for etablering av reservevannforsyning og nødvannforsyning for kommunens innbyggere, at det planlegges etablering av nye kommunalt eide vannverk der hvor det er behov. Særlig gjelder dette i forbindelse med etablering av nye bolig- eller hyttefelt.

Mattilsynet anbefaler i tråd med «Nasjonale mål for vann og helse» at det etableres felles vannforsyning (og avløp) der det er mulig. Dette for lettere å sikre oppnåelse av de nasjonale målsetningene.

5.2 Regionale delplaner

<http://mrfylke.no/Regionale-planar-hoeyringar>

Regional delplan for attraktive byer og tettsteder ble vedtatt av fylkestinget i juni 2015 og erstatter fylkesdelplan for senterstruktur. Planen er først og fremst innrettet mot regulering av detaljhandel, jfr Rikspolitiske bestemmelser om kjøpesenter. Her er likevel underliggende mål om attraktive tettsteder, jfr nasjonale forventninger. Dette betyr fokus på kommunesentrene og utviklingen av disse, men også hvordan ulike tettsteder fungerer sammen i en mer regional kontekst.

Regional delplan for kulturminner ble også vedtatt i juni 2015. Denne fastslår kriterier for hvilke kulturminner som har regional og nasjonal verdi, og lister opp en rekke slike kulturminner i alle kommuner. Disse må sikres i det kommunale planverket.

Den tredje planen som ble vedtatt i juni 2015 var **Regional klima- og energiplan**. Denne har som mål å redusere klimagassutslippene i Møre og Romsdal med mer enn

10 % innen 2020 målt mot 2009. Det er også mål om at summen av fornybar energi, energieffektivisering og –omlegging skal tilsvare 2 TWh elektrisitet. Målene skal nås gjennom årlige handlingsprogram som skal utarbeides i et partnerskap der også kommunene deltar.

Regionale planer for **vannforvaltning**, for **folkehelse** og for **tannhelse** er andre planer som i stor grad må gjennomføres i samarbeid med kommunene.

Regional planstrategi og fylkesplanen

Regional planstrategi blir utarbeidet parallelt med de lokale planstrategiene og skal forhåpentlig sikre gode sammenhenger. Også den regionale planstrategien må ta hensyn til de nasjonale føringene, jfr 2.1.1 – 2.1.3 i forrige kapittel. Det er derfor sannsynlig at regionale areal- og transportplaner blir prioritert av fylkeskommunen.

I fylkesplanen er det kun lagt opp til mindre endringer. Kompetanse og verdiskaping blir trolig slått sammen til ett satsingsområde, mens kultur og samferdsel blir stående. Det blir også foreslått å redusere antall gjennomgående perspektiv (fra seks til fire). Innretningen i ny plan vil i stor grad være lik gjeldende plan.